

แบบฟอร์มมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)

ชื่อหน่วยงาน สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย	คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัด
	ชื่อตัวชี้วัด : ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีพฤติกรรมดูแลช่องปากที่พึงประสงค์

1. วัตถุประสงค์ (Objectives)

- 1.1 เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากประชากรวัยทำงาน
- 1.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางสื่อสาร สร้างความเข้าใจในกระบวนการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากประชากรวัยทำงานแก่ทันตบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- 1.3 เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมดูแลช่องปากตามตัวชี้วัด ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีพฤติกรรมดูแลช่องปากที่พึงประสงค์

2. ขอบเขต (Scope)

คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัดฉบับนี้ ครอบคลุมเนื้อหากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากประชากรวัยทำงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทันตบุคลากรในศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

3. คำจำกัดความ (Definition)

- 3.1 วัยทำงาน หมายถึง ประชาชนอายุ 15 ปี 0 เดือน 1 วัน ถึง 59 ปี 11 เดือน 29 วัน
- 3.2 พฤติกรรมดูแลช่องปากที่พึงประสงค์ หมายถึง การกระทำ การปฏิบัติ และการแสดงออกที่ก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพช่องปากของตนเอง ได้แก่
 - การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ทุกวัน
 - การเข้ารับบริการทางทันตกรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 3.3 การเฝ้าระวังพฤติกรรมดูแลช่องปาก หมายถึง กลไกการดำเนินงานทันตสาธารณสุขเชิงรุกในการติดตามสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพช่องปากอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและอันตรายต่อสุขภาพช่องปาก หรือการนำข้อมูลไปใช้ในการลดปัจจัยเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.4 การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชากรวัยทำงานมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง ส่งผลให้มีสภาวะช่องปากที่ดี ลดความเสี่ยงการเกิดโรคในช่องปาก
- 3.5 การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้ปฏิบัติงานภายในสถานประกอบการ ที่สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีพฤติกรรมดูแลช่องปากที่ดี ลดความเสี่ยงการเกิดโรคในช่องปาก
- 3.5 สถานประกอบการ หมายถึง สถานที่ทำงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ หรือเปิดดำเนินงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยแบ่งประเภทสถานประกอบการตามนิยามของโครงการวัยทำงานปลอดภัย ปลอดภัย ใจเป็นสุข กรมควบคุมโรค ออกเป็น 4 ประเภท

ได้แก่ สถานประกอบการขนาดเล็ก (ลูกจ้างจำนวนไม่เกิน 49 คน), สถานประกอบการขนาดกลาง (ลูกจ้างจำนวน 50 - 200 คน), สถานประกอบการขนาดใหญ่ (ลูกจ้างจำนวนมากกว่า 200 คน) และรัฐวิสาหกิจชุมชน

3.6 หน่วยบริการปฐมภูมิ หมายถึง สถานบริการที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิในเครือข่ายของหน่วยบริการประจำ ซึ่งสามารถจัดบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิได้อย่างเป็นองค์รวม ทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล

3.7 ทันทบุคลากร หมายถึง ทันตแพทย์ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข หรือนักวิชาการสาธารณสุข (ด้านทันตสาธารณสุข) ที่ให้บริการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก

3.8 Application H4U plus หมายถึง เครื่องมือสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ภายหลังจากการสำรวจข้อมูล ระบบจะประมวลผล และแสดง infographic สำหรับให้คำแนะนำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

4. ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

4.1 ผู้รับผิดชอบโดยตรง งานพัฒนาทันตสุขภาพวัยทำงาน ประกอบด้วย

- งานพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมและสื่อสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการสร้างความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก
ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวอริศรา พัตตาสิงห์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
- งานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการ
ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวเบญญาภา ฐปพุดชา ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข
- งานเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานร่วมกับหน่วยบริการปฐมภูมิ
ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวกันยา ฤทธิ์อิม ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
- งานพัฒนาระบบบริการทันตกรรมทางไกล
ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวนันท์มนัส แยมบุตร ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ
- งานกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน
ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวนันท์มนัส แยมบุตร ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ

4.2 ผู้ร่วมดำเนินการ ประกอบด้วย ทันทบุคลากรในศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล ศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่

5. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1		<ul style="list-style-type: none"> • ทบทวนสถานการณ์ตามตัวชี้วัด และกำหนดค่าเป้าหมายตัวชี้วัด • วิเคราะห์ gap การดำเนินงาน 	ภายในเดือนตุลาคม	งานพัฒนาทันตสุขภาพวัยทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อมูลพฤติกรรมดูแลช่องปากย้อนหลัง 3 ปี จากระบบฐานข้อมูล Application H4U • ข้อมูลสำรวจสถานะทันตสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ปีพ.ศ. 2560

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
2		พัฒนามาตรการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน และจัดทำแผนการดำเนินงานตามตัวชี้วัด	ภายในเดือน ตุลาคม	งานพัฒนาทันตสุขภาพวัยทำงาน	
3		นำเสนอแผนการดำเนินงานในที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร สำนักทันตสาธารณสุข <ul style="list-style-type: none"> • หากได้รับการอนุมัติ ให้ชี้แจงแผนการดำเนินงานแก่ภาคีเครือข่าย • หากไม่ได้รับการอนุมัติ ให้ทบทวนมาตรการและแผนการดำเนินงานอีกครั้ง 	ภายในเดือน ตุลาคม	นางสาวนันท์มนัส	
4		ชี้แจงแผนการดำเนินงาน ค่าเป้าหมายตัวชี้วัด และระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแก่ภาคีเครือข่าย	ภายในเดือน พฤศจิกายน	นางสาวนันท์มนัส	แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณที่ดำเนินการ
5		<ul style="list-style-type: none"> • พัฒนา/สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่อสร้างความรอบรู้และประเมินสภาวะช่องปากตนเองได้ (application Fun D) • พัฒนาระบบบริการทันตกรรมทางไกล (tele-dentistry) เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงบริการทันตกรรม • พัฒนาสื่อ สารสนเทศ รูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากตามบริบทกลุ่มเป้าหมาย และ setting 	ตลอด ปีงบประมาณ	นางสาวอริศรา นางสาวนันท์มนัส และกลุ่มพัฒนาระบบทันตสาธารณสุข	<ul style="list-style-type: none"> • คู่มือการใช้งาน Application Fun D สำหรับทันตบุคลากร • แนวทางการจัดบริการทันตกรรมทางไกล (tele-dentistry)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
6		<ul style="list-style-type: none"> ขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการ ขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานร่วมกับงานปฐมนุฎิ เสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ ขับเคลื่อนการจัดบริการทันตกรรมทางไกล (tele-dentistry) 	ตลอดปีงบประมาณ	นางสาวเบญญาภา นางสาวกันยา นางสาวอริศรา และผู้ร่วมดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> คู่มือสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการ แนวทางสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานสำหรับทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุข คู่มือการใช้งาน application Fun D สำหรับประชาชนและทันตบุคลากร คู่มือแนวทางการจัดบริการทันตกรรมทางไกลด้วยหมอพร้อม
7		สำรวจพฤติกรรมดูแลช่องปาก ร่วมกับการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงานผ่าน Application H4U plus	พฤศจิกายน - พฤษภาคม	ผู้ร่วมดำเนินการ	คู่มือการเก็บข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน
8		<ul style="list-style-type: none"> วิเคราะห์ผลการสำรวจพฤติกรรมดูแลช่องปากกลุ่มวัยทำงาน นิเทศติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด 	มิถุนายน - กรกฎาคม	นางสาวนันท์มนัส	